

Allerellies gartneri på Gl. Aabenraavej 19.

Hans Friedrich og Marie Allerellie købte i 1929 jord på Gl. Aabenraavej. Han var født i Havbogade 50 og senere uddannet møbelsnedker. På det tidspunkt kom parret fra Bøgeskov, hvor de ved siden af snedkeriet drev en bifarm. I 1927 verserede der en slem bipest, så alle bier og bistader blev brændt. Det slog naturligvis det økonomiske grundlag væk under dem. En beslutning om at starte på en frisk blev taget – godt nok i en helt anden branche – men parret valgte at flytte til Fr. Allerellies fødeby Sønderborg. På det tidspunkt lå der kun 2-3 huse på hver side af Gl. Aabenraavej.

Medens den første beboelse blev opført (det lille hus til venstre for indkørselen på billedet), boede de på noget der hed "Hønseriet" på Aabenraavej nr. 29. Samtidig blev der bygget et lille udhus, hestestald, vognport samt et fyrrum.

Grøntsagerne, der blev dyrket på jorden, solgte de på torvet i Sønderborg og Fr. Allerellie drog på cykel rundt til hoteller og pensionater (dem var der jo mange af førhen) og tog mod bestilling så varerne kunne leveres. Somme tider hver dag - ja det

kunne hænde, at turen helt over Chr. X's bro, blev taget flere gange i løbet af dagen.

I ca. 1931 blev forretningen Torvehallen etableret i Strygejemet, og så begyndte det at gå stærkt. Der blev købt hest og vogn og inden længe blev det første drivhus og en lille formering bygget. Knappt var det færdig før der kom 2 drivhuse mere til. Det blev til en bil og snart en mere. Der blev bygget garager og et stort arbejds-/kransebinderum og oven over det beboelse.

Fr. Allerellie begyndte at hente varer i Odense og samtidig blev yderligere et drivhus bygget. Det sidste store 4-5 fags drivhus stod færdig i 1942. Udgravningen til drivhuset foretog sønnerne Harald og Holger om aftenen – sommetider sammen med et par ansatte fra gartneriet.

Dernæst blev der opført et stort lager og maskinrum samt frokoststue og i 1948 blev den store villa så bygget. Til at begynde med måtte de klare sig med elovn til opvarmning, indtil der blev bygget et stort fyrrum i en kælder med 2 garager over. Ved udgravningen til fyrrummet skete der desværre en sammenstyrtning på grund af, at arkitekten i dette tilfælde ikke ville høre efter en meget erfaren bygmester, så den skorsten, som var under opførelse - og som skulle have været 25 m høj - pludselig blev afbrudt ved 16-18 m?. Det sidste byggeri, der blev foretaget sidst i 40'erne - den store lagerbygning – nåede aldrig at blive helt færdig for i september 1950 døde Marie Allerellie og i oktober 1951 Fr. Allerellie.

I 1951 blev det så muligt for landmand Rasmus Tychsen at købe hele gartneriet. Der blev installeret varme i alle drivhuse og fyret med olie i stedet for kul. Han begyndte at dyrke tomater, som blev solgt på GASA. Også jordbær blev der avlet. På et tidspunkt holdt Tychsen også høns – ikke mindre end 1000 stk.

Det hele foregik på et andet niveau end før i gartneriets storhedstid, så nogle af de tomme bygninger blev lejet ud til forskellige Sønderborg firmaer.

Midt i 70'erne overtog sønnen Thøge Tychsen efter faderen. Noget af gartneriets område blev på et tidspunkt til Nørreled, som består af parcelhuse, og han flyttede også selv ind i et nybygget hus på gaden. Midt i 80'erne blev den store villa solgt fra, men alle de gamle bygninger stod stadig på området.

I

1990 købte Birgit og Peder Spek villaen, og det er dem, der 1. sept. 2014 fik mulighed for at købe hele grunden samt det hus, som Thøge Tychsen havde boet i.

Parrets planer om at rive alle de gamle bygninger ned gik i gang, og det forandrede samtidig hele Nørreled, hvis beboere fik en masse lys og luft. Nu står villaen smuk og flot tilbage og der arbejdes flittigt på, at få udenomsarealet anlagt. Der er nu udstykket 3 parcelhus-grunde – hvoraf de to allerede er solgt - på omkring 800 kvadratmeter bagved. Indkørslen er ændret, så Birgit og Peder Speks adresse er nu Nørreled 10.

Lilly Laursen

Kilder: Clara Allerellie, Thøge Tychsen, Birgit og Peder Spek.